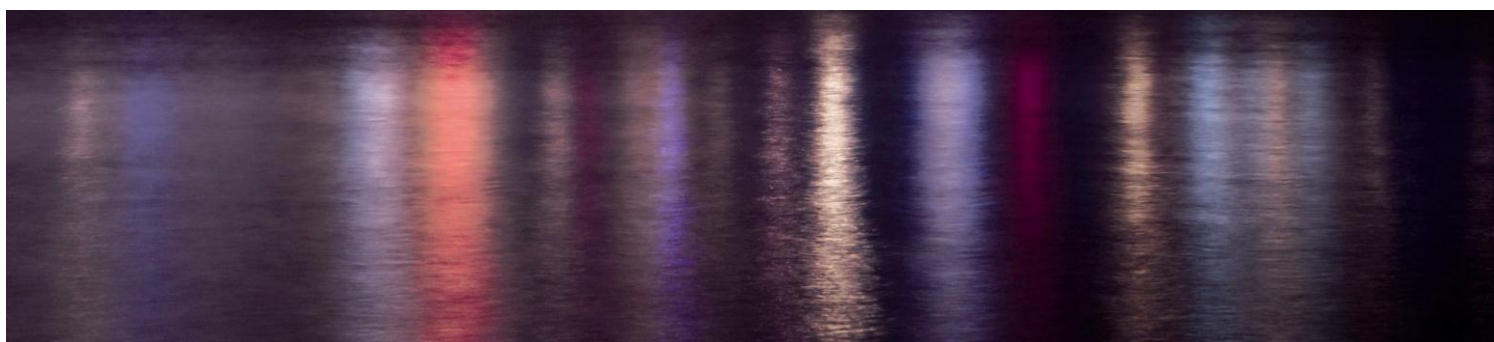

OECD Eesti majandusülevaade 2015

Peamised järeldused

2004. aastal Euroopa Liiduga ühinemise järel kasvas Eestis laenude toel sisenõudlus märgatavalt. Sellele järgnesid kinnisvaramulli lõhkemine ja rahvusvaheline finantskriis. Majandus taastus kiiresti. Õigusraamistik on kestliku kasvu tagamiseks üldiselt soodne ja valitsus algatab edasisi ulatuslikke struktuurireforme. Eelarvepositsioon on tugev ja makrotasandi stabiilsuspoliitikat on tõhustatud. Viimastel aastatel on aga majanduskasv aeglustunud. Osaliselt on selle põhjuseks nõrk välisnõudlus. Reaalne SKP elaniku kohta on endiselt väiksem kui buumi tipus 2007. aastal. Tootlikkuse erinevus suure sissetulekuga riikidega väheneb praegu aeglaselt. Töötajate oskuste pakkumise ja nõudluse mittevastavus põhjustab struktuurset tööpuudust ning väljaränne vähendab tööjõu pakkumist. Kui poliitikat ei muudeta, siis kaasneb sissetulekute kiirema kasvuga tõenäoliselt kasvuhooonegaaside heitkoguste suurenemine. Kasvuhooonegaaside heitkoguste ja SKP suhte näitaja on Eestis üks OECD riikide kõrgemaid. Seega tuleb Eestil ennekõike tõsta tootlikkust, kasutades seejuures võimalikult hästi ära oma inimkapitali, ja samal ajal piirata kasvuhooonegaaside heitkoguseid.

Tootlikkuse jätkusuutliku suurendamise võimalused. Eestis on uuenduslik IKT-teenuste sektor ja head ettevõtlusega alustamise tingimused. Eksport hõlmab aga sellegipoolest peamiselt madal- ja kesktehnoloogilisi tooteid ning välismaised otseinvesteeringud suure lisandväärtusega tegevusvaldkondadesse on olnud väikesed. Kuigi kulutused teadus- ja arendustegevusele on innovatsioonipoliitika tulemuslikkust parandanud, on teadusasutustega koostööd tegevate ettevõtete arv liiga väike. Transporditaristut on küll uuendatud, kuid endiselt on kitsaskohti, mis pärsivad erasektori arengut. Pankrotimenetlused kestavad kaua ning see suurendab ettevõtjate jaoks tegevuse lõpetamise kulusid ja tekitab võlausaldaajates ebakindlust.

CO₂ heitkoguste ja energiatarbimise vähendamine. Vähesed energiatõhususe tõttu on CO₂ heitkogused suured. Euroopa Liidu seatud eesmärkide täitmine eeldab heitkoguste märkimisväärselt vähendamist pärast 2020. aastat, ja majandust mõjutavad süsinikdioksiidi kasvavad hinnad Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteemis. Tegelik keskmine maksumäär ühe tonni CO₂ kohta on madal ning maksumäärad on energiaallikate ja kasutusalaade lõikes erinevad.

Inimkapitali optimaalne kasutamine. Vaatamata tulumaksu ja sotsiaalkindlustusmaksete vähendamise meetmetele pärsivad kõrged töötajumaksud kodumaise tööjõu rakendamist. Olulised näited on suured sissemaksed kohustuslikku erapensioniskeemi ja teatud kutsealadel ennetähtaegselt pensionile jäämise helled eriskeemid, mille eest tasutakse kõrgete maksudega. Kuigi kutsehariduse kvaliteeti on ulatuslike reformidega parandatud, on kutsekeskhariduses veel arenguruumi.

Eelarvepoliitika kasutamine tootlikkuse jätkusuutlikuks suurendamiseks. Riigivõlg on väga väike ja valitsussektori eelarve on viimastel aastatel olnud lähedal struktuursele tasakaalule. Finantsvarade kasvatamiseks kavandab valitsus struktuurset tasakaalus eelarveid või ülejäägiga eelarveid. Kuna Eesti majandus on väike ja volatiilne, siis on tugev eelarvepositsioon mõistlik. Et aga Eesti majandus peab teistele riikidele järele jõudma, on tootlikkuse kasvu ja võrdsuse tagamiseks vaja suuri avaliku sektori kulutusi. Arendamist vajavad aktiivne tööturupoliitika, taristu, täiendusõpe ja kutsehariduse kättesaadavus.

Peamised soovitused

Tootlikkuse jätkusuutliku suurendamise võimalused

- Suurendada teadmussiiret omamaistele ettevõtetele, edendada rakendusühtlusi ning parandada koostööd kodu- ja välismaiste asutustega, kes teevad rakendusühtlusi.
- Rakendada kavasid, mille eesmärk on laiendada juurdepääsu Euroopa transpordivõrkudele ja energiavarustusele. Parandada eri transpordiliike hõlmavaid transpordiühendusi.
- Lühendada pankrotimenetluste kestust ja parandada nende tõhusust, näiteks suurendades erialaekspertide kasutamist.

CO₂ heitkoguste ja energiatarbimise vähendamine

- Järk-järgult ühtlustada ja tõsta energiaallikatele kohaldatavaid maksumäärasid vastavalt energiaallikate CO₂ heitkogustele.
- Suurendada soojusvõrkude käitajate stiimuleid energiatõhususe parandamiseks. Tugevdada stiimuleid hoonete energiatõhususse investeerimiseks.

Inimkapitali optimaalne kasutamine

- Veelgi vähendada palgalt, eriti madalalt palgalt makstavat tulumaksu. Suurendada kinnisvara maksustamisest saadavat maksutulu, kaotades maksuvabastused ja hinnates kinnisvara turuväärtuse alusel.
- Kohustuslikus erapensionisüsteemis vähendada töötajate kantavaid kulusid, eriti turunduskulusid. Riiklikus pensionisüsteemis kaotada järk-järgult kutseala- ja sektoripõhised skeemid.
- Kehtestada praktikantidele maksuvaba alampalk, parandada kutseõppurite rahalist toetamist ning tugevdada ettevõtete ja koolide koostööd kohalikul tasandil.

Eelarvepoliitika kasutamine pikaajalise majanduskasvu väljavaadete parandamiseks

- Jätta eelarves ruumi aktiivsele tööturupoliitikale, taristule ja haridusele tehtavate kulutuste suurendamiseks ning tööjõumaksude alandamiseks. Selleks tuleks parandada kulutuste tõhusust ja prioriseerimist ning järk-järgult kaotada maksuvabastused, eelkõige eluasemelaenu intresside mahaarvamine tulust. Pikemas perspektiivis kaaluda riigieelarves väikese puudujäägi lubatavust.